

הספרדים והאשכנזים ז"ל שהיו בפה שאינני כדאי להרהר אחריהם. אבל על עתה באתי, ^{אוצר החכמה} הן כל המגרשים נתאחדו יחד הרחק מחומת העיר ב"ה, יותר ממיל, אבל בתים תכופים זל"ז עד אחר בית החולים האמשטרדמי, ומשם עד בית מושב הזקנים כת"ת אמות בלא בתים, וע"ז אנו מסתפקים, את"ל דכל שהבתים הם סמוכים זל"ז כעיר אחת היא נחשבת, אבל בכ"ז הרי הם רק מתורת סמוך לכרך הם נדונים, וא"כ בית מושב הזקנים שאינם נראים לכרך ולא סמוכים ולא תכופים זל"ז, איך נאמר שדינם ככרך ²⁹⁰. ולכן הסכמתי כדעת הגאון זקן ההוראה בפה, הוא הישיש מהר"ש סלאנט שליט"א, שצריך לקרות שם בשני הימים, והעיקר בי"ד ²⁹¹.

אכן הגר"ז הלובליני שי" ²⁹², השיב בפשיטות אל השואל שאלה הזאת כי תלמוד ערוך הוא בדינו כרך וכל הסמוך לו ונראה עמו נידון ככרך ²⁹³. וצירף לזה מה שנותני מם לכל הצטרפות העיר וגם שייכים לביה"ח של עה"ק ירושלים כו' ²⁹⁴. הרי לנו תשובה ברורה שאין לה פירכא? ²⁹⁵.

290 מבואר מדברי רבינו דס"ל שיקראו בי"ד כיון דיש הפסק ביניהם (יותר משבעים אמה ושיירים), לכין שאר העיר וגם אין המושב זקנים בתוך מיל לחומת העיר העתיקה, והיינו דסמוך לסמוך לא אמרינן, וזהו כמש"כ בציץ הקודש שם, וחזו"א (סי' קנ"ג ס"ק ב'), והגרצ"פ פראנק (מקראי קודש חנוכה ופורים סי' כ"ג). ומ"מ ברור בדברי רבינו דאם היו מחוברים עם שאר בניני העיר החדשה (ולא היה ביניהם הפסק דשבעים אמה ושיירים) אף שהיו רחוקים מיל היו קוראים בט"ו, וזהו דלא כשיטת הגרימ"ט (בעיה"ק והמקדש ח"ג עמ' שפ"א, בספרו אר"י, ובלוחותיו) שחידש דאחר מיל מן חומת העיר העתיקה אין קוראין בט"ו אפילו בתים תכופים ומחברים זה לזה (וכן נטה הגרימ"ט כהניו במאמרו שבתורה מציון שם, ועיין במאסף ישורון ח' עמ' ש"ע שאף דעת הגרי"ז מבריסק היתה כן). ודלא כמו שהגרימ"ט מיחס שיטתו לרבינו מחמת שעבר על לוחו לשנת תרס"ד בשתיקה ע"ש. (ויש המצדדים דאף סמוך לסמוך אמרינן, עי' מה שהאריך בזה הגרי"מ חרל"פ בקו"א לציץ הקודש בשיטת מהר"ל"ד, ומה שהביא במנח"י (ת"ח סי' ס"א) ואכ"מ). 291 אלא שלא נתברר אם הוראת הגרש"ס לקרוא בי"ד הינה מטעמו של רבינו כיון דיש הפסק יותר משבעים אמה וגם אין המושב זל"ז בתוך המיל, או דס"ל כשיטת הגרימ"ט המובא בהערה קודמת. ועיין עיה"ק והמקדש (שם עמ' שפ"ה) שהביא מהגרש"ס שהביא ראייה דסמוך לסמוך לא אמרינן עי"ש, ולא ביאר איך דעתו של הגרש"ס ביחס לשאר שיטתו. 292 מהרש"ז פראדקין, בעל תורת חסד אב"ד לובלין ובסוף ימיו בירושלים. 293 וז"ל הגרי"ז מיצבערג זצ"ל (בהסכמתו לקונטרס כרכין המוקפין חומה, מאת הרה"ג ר"א בריזל): וזכור אני מה שהורה גאון הגאונים אבד"ק לובלין בעל תורת חסד זצ"ל לפני ששים שנה כשהתחילו לבנות במגרשים של שכונת המערב - אולי היה הבנין של מושב זקנים המאוחד - אף שאז היה קצת רחוק מהישוב אעפ"כ הוראה ניתנה לקרוא בט"ו, ע"כ. וז"ל הגרימ"ט (בעיה"ק והמקדש שם): בשנות תר"ס - תרס"א כשנעתק המושב זקנים מהעיר העתיקה אל שכונתו החדשה מחוץ לעיר, נתפלגו אז הזקנים לשתי פלוגות, פלוגה אחת קראה בי"ד - כפי ששמעה דעת הנוטה של הגאון הר"ש סאלנט, ופלוגה שנייה קראה בט"ו - כפי ששמעה דעת הנוטה של הגרש"ז מלובלין זצ"ל. כעבור כחמשה עשר שנה החל להתמעט מספר הקוראים בי"ד עד שבכל בתי הכנסת שם קוראים רק בט"ו זולת יחידים הקוראים לעצמם גם בי"ד. 294 עיין ריטב"א ור"ן (מגילה ב' ב') דנראה הוה אפילו ברחוקה יותר ממיל, כל שמשותפת הסמוכה עם הכרך בעניינה. 295 סימן השאלה במקור.